

Plan wynikowy. Klasa 8

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
I.	Podstawy dziedziczenia		
1.	Rola DNA w dziedziczeniu cech	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje materiał genetyczny, jako nośnik informacji genetycznej - wymienia wybrane cechy dziedziczne człowieka - podaje nazwę nauki zajmującej się dziedziczeniem cech i zmienności organizmów - wskazuje jądro komórkowe, jako miejsce przechowywania DNA w komórce człowieka - wymienia wybrane cechy nabyte człowieka - wymienia wybrane dziedziny nauki, w których wykorzystywana jest wiedza genetyczna 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między cechami dziedzicznymi a nabytymi - opisuje cechy gatunkowe człowieka - opisuje rolę DNA, jaką odgrywa w procesie dziedziczenia cech - przedstawia wybrane cechy indywidualne człowieka - opisuje zmienność organizmów jako zmiany w DNA oraz wpływ środowiska - omawia sposoby wykorzystania wiedzy genetycznej w różnych dziedzinach nauki
2.	Budowa materiału genetycznego	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na schemacie / rysunku nukleotyd, podwójną helisę, chromosom - podaje nukleotyd jako jednostkę budującą DNA - przedstawia definicję chromosomu 	<ul style="list-style-type: none"> - rysuje schemat nukleotydu i podaje nazwy elementów wchodzących w jego skład - wskazuje na schemacie chromosomu centromer i ramiona chromosomu - opisuje strukturę DNA

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia elementy wchodzące w skład nukleotydu - podaje definicję genu - wymienia nazwy zasad azotowych DNA - podaje ilość chromosomów znajdujących się w komórce ciała człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia budowę chromosomu - wyjaśnia, skąd pochodzą chromosomy w komórce ciała człowieka
3.	Mechanizm kopiowania DNA	<ul style="list-style-type: none"> - podaje definicję reguły komplementarności - podaje definicję procesu replikacji - na schemacie / rysunku przedstawia regułę komplementarności - opisuje budowę chromosomu po zajściu procesu replikacji 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia proces replikacji - wyjaśnia znaczenie reguły komplementarności i jej wpływ na prawidłowość procesu replikacji - opisuje proces replikacji na stworzonym przez siebie schemacie
4.	Znaczenie podziałów komórkowych	<ul style="list-style-type: none"> - podaje biologiczne znaczenia mitozy - podaje biologiczne znaczenia mejozy - przedstawia schematyczny przebieg powstawania choroby nowotworowej - rozróżnia komórki na podstawie ilości materiału genetycznego (komórki diploidalne, komórki haploidalne) 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje znaczenia mitozy - opisuje znaczenia mejozy - omawia wpływ mitozy i mejozy na rozwój człowieka - przedstawia efekt końcowy mitozy i mejozy (liczbę powstałych komórek oraz zawartość materiału genetycznego w komórkach) - wymienia różnice między mitozą a mejozą

		- podaje wpływ mejozy na zmienność genetyczną	- opisuje przebieg rekombinacji genetycznej mającej wpływ na zmienność genetyczną
5.	Podsumowanie działu I	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu
II.	Dziedziczenie cech		
6.	Dziedziczenie podstawowych cech człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia podstawowe pojęcia genetyki (fenotyp, genotyp, gen, allel, homozygota, heterozygota, dominacja, recesywność) - wymienia cechy dominujące i recesywne 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia dziedziczenie jednogenowe - rozróżnia fenotyp od genotypu - wyjaśnia różnicę między cechami dominującymi a recesywnymi - wyjaśnia zasady dziedziczenia jednogenowego - rozwiązuje krzyżówki genetyczne (jedenogenowe)
7.	Dziedziczenie grup krwi u człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia genotypy osób z czynnikiem Rh - przedstawia genotypy osób z daną grupą krwi układu AB0 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia dziedziczenie czynnika Rh u człowieka - wyjaśnia dziedziczenie grup krwi u człowieka - rozwiązuje krzyżówki genetyczne
8.	Dziedziczenie płci u człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia chromosomy autosomalne i płci - przedstawia genotypy kobiety i mężczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia dziedziczenie płci u człowieka- rozwiązuje krzyżówki genetyczne
9.	Mutacje genetyczne	- określa, czym jest mutacja	- rozróżnia rodzaje mutacji

		<ul style="list-style-type: none"> - podaje czynniki mutagenne jako możliwą przyczynę mutacji - wymienia skutki mutacji genetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia możliwe przyczyny występowania mutacji (mutacje spontaniczne i wywołane przez czynniki mutagenne)- omawia skutki mutacji genowych i chromosomowych - podaje przykłady chorób genetycznych człowieka warunkowanych mutacjami (mukowiscydoza, zespół Downa)
10.	Podsumowanie działu II	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu
III.	Ewolucja życia		
11.	Ewolucja – teoria z wieloma dowodami	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie ewolucji - rozróżnia typy ewolucji - wymienia dowody ewolucji - podaje przykłady narządów homologicznych i analogicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia źródła wiedzy o przebiegu ewolucji - omawia dowody ewolucji - rozróżnia i omawia przykłady narządów homologicznych i analogicznych - wymienia narządy szczątkowe człowieka - wyjaśnia rolę ewolucji w procesie powstawania i kształtowania się nowych gatunków
12.	Procesy ewolucji	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia mechanizmy procesu ewolucji - podaje przykłady doboru naturalnego i doboru sztucznego 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia mechanizmy procesu ewolucji - wyjaśnia zależność między genetyką a ewolucjonizmem - wyjaśnia na przykładach, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny

			- przedstawia różnice między doбором naturalnym a doбором sztucznym
13.	Ewolucja człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady małp człekokształtnych - podaje przykłady cech wspólnych małp człekokształtnych - wskazuje na rysunku lub schemacie różnice w budowie człowieka i szympansa - wymienia minimum trzy różnice między człowiekiem a szympansem 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia cechy wspólne małp człekokształtnych - charakteryzuje różnice między człowiekiem a szympansem - opisuje podobieństwa i różnice między człowiekiem a szympansem jako wynik procesów ewolucyjnych
14.	Podsumowanie działu III	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu
IV.	Oddziaływania w ekosystemie		
15.	Zależności pokarmowe w ekosystemie	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia producentów, konsumentów, destruentów wybranego ekosystemu - wyjaśnia, co to jest łańcuch pokarmowy, poziom troficzny oraz sieć pokarmowa - konstruuje prosty łańcuch pokarmowy - uzasadnia rolę destruentów w procesie przetwarzania materii organicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje łańcuchy i sieci pokarmowe w wybranym ekosystemie, wskazując na obieg materii i przepływ energii - przedstawia rolę producentów, konsumentów i destruentów w obiegu materii w ekosystemie i przepływie energii przez ekosystem - konstruuje łańcuchy pokarmowe oraz proste sieci pokarmowe na podstawie opisu - uzasadnia niezbędność każdego z elementów sieci troficznej w utrzymaniu równowagi ekosystemu

16.	Konkurencja i pasożytnictwo	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są pasożytnictwo oraz konkurencja - wskazuje zasoby przyrody, o które konkurują przedstawiciele jednego gatunku między sobą i z innymi gatunkami - wymienia przykłady pasożytów wewnętrznych i zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje skutki konkurencji między organizmami - opisuje skutki pasożytnictwa dla populacji poszczególnych gatunków - charakteryzuje adaptacje wybranych gatunków zwierząt i roślin do pasożytniczego trybu życia - porównuje oddziaływania antagonistyczne: konkurencję i pasożytnictwo
17.	Roślinożerność i drapieżnictwo	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są drapieżnictwo oraz roślinożerność - podaje przykłady drapieżników i ich ofiar oraz roślin i zjadających je roślinożerców - opisuje przystosowania wybranych drapieżników do chwytania zdobyczy - opisuje przystosowania obronne ofiar drapieżników - wymienia przykłady przystosowań roślin chroniących je przed zjadaniem przez roślinożerców 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje na wybranym przykładzie adaptacje zwierząt do odżywiania się pokarmem roślinnym - wyjaśnia znaczenie drapieżnictwa i pasożytnictwa w regulacji populacji ofiar w ekosystemach - porównuje oddziaływania antagonistyczne: drapieżnictwo i roślinożerność
18.	Oddziaływania nieantagonistyczne	<ul style="list-style-type: none"> - wyróżnia typy relacji nieantagonistycznych (mutualizm, komensalizm) komensalizm) 	<ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach organizmów wyjaśnia oddziaływania nieantagonistyczne - na wybranych przykładzie wykazuje wzajemny, korzystny wpływ w oddziaływaniach nieantagonistycznych

		- podaje przykłady organizmów, między którymi zachodzą oddziaływania typu mutualizm oraz komensalizm	- porównuje oddziaływania nieantagonistyczne: mutualizm i komensalizm
19.	Podsumowanie działu IV	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu
V	Struktura ekosystemu i jego ochrona		
20.	Budowa ekosystemu	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie ekosystemu - wymienia żywe elementy ekosystemu - wymienia nieożywione elementy ekosystemu - wyjaśnia pojęcie siedliska - wyjaśnia pojęcie niszy ekologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zależności między żywymi i nieożywionymi elementami ekosystemu - analizuje zakresy tolerancji organizmu na wybrane czynniki środowiska (temperatura, wilgotność)
21.	Populacja	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie populacji - wymienia cechy populacji - opisuje cechy populacji (liczebność, zagęszczenie, rozrodczość, śmiertelność, struktura przestrzenna, struktura wiekowa, struktura płciowa) 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje piramidy wieku i określa przynależność do populacji ustabilizowanej, rozwijającej się bądź wymierającej - wyjaśnia przyczynę typu rozmieszczenia (skupiskowe, równomierne, losowe) i podaje przykłady gatunków, które charakteryzują się danym typem rozmieszczenia - wymienia czynniki, od których zależy liczebność populacji

22.	Różnorodność biologiczna	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie różnorodności biologicznej i przedstawia jej poziomy - wymienia korzyści wynikające z różnorodności biologicznej - przedstawia sposoby zwalczania zagrożeń wynikających z działań człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zagrożenia różnorodności biologicznej - analizuje wpływ człowieka na różnorodność biologiczną - wymienia przyczyny eliminowania organizmów przez człowieka - wymienia sposoby zmniejszania różnorodności biologicznej przez człowieka - uzasadnia konieczność ochrony różnorodności biologicznej - przedstawia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego wynikające z działań człowieka, w tym z antropogenicznej zmiany klimatu
23.	Zasoby przyrody i racjonalne gospodarowanie nimi	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia odnawialne zasoby przyrody - wymienia nieodnawialne zasoby przyrody - wyjaśnia ideę zrównoważonego rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody - wymienia przykłady odnawiania się zasobów - omawia sposoby zmniejszania wpływu odpadów na środowisko - analizuje, co może zrobić, by racjonalnie korzystać z zasobów przyrody
24.	Ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie ochrony przyrody - wymienia formy ochrony przyrody w Polsce (parki narodowe, rezerваты przyrody, ochrona gatunkowa, pomniki przyrody) 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia formy ochrony obszarowej - omawia formy ochrony indywidualnej - omawia formy ochrony gatunkowej

		- podaje motywy ochrony przyrody	- wyjaśnia znaczenie czynnej ochrony przyrody dla roślin i zwierząt - uzasadnia konieczność stosowania form ochrony dla zachowania gatunków i ekosystemów.
25.	Podsumowanie działu V	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu